

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

ASTRONOMICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.

Fričova 298, 251 65 Ondřejov

**Tiskové prohlášení České astronomické společnosti a Astronomického ústavu AV ČR, v. v. i.
číslo 143 z 19. 4. 2010**

20. dubna 2010 - Světová noc ochrany noční oblohy

Tma začíná být ohroženým druhem. V některých místech naší Země se noc vytrácí velmi nápadně, někde velmi nenápadně, zato vytrvale a někde stále ještě najdeme místa s přirozenou tmou neovlivněnou umělým osvětlováním lidí. Míst, kde ale dnes už není možné pozorovat noční oblohu v její plné kráse, rapidně přibývá. Může za to světelné znečištění. Chceme ztratit krásu vesmíru, která je součástí lidské civilizace od jejího počátku?

20. dubna 2007, tedy před 3 roky, byla na Kanárských ostrovech v La Palma přijata **Deklarace na ochranu tmavého nebe a práva sledovat hvězdy** jako kulturního, vědeckého a ekologického dědictví lidstva (viz. <http://www.starlight2007.net/pdf/StarlightDeclarationEN.pdf>). Z iniciativy Astrofyzikálního ústavu na Kanárských ostrovech (Španělsko) a za podpory UNESCO, Mezinárodní astronomické unie a několika dalších národních i mezinárodních orgánů a organizací byla vyhlášena Světová noc ochrany noční oblohy. Poprvé si svět společně připomněl **právo člověka spatřit hvězdy a noční nebe nad sebou** jako dědictví lidstva 20. dubna 2009. Každý rok si tak budeme připomínat, že světelné znečištění je zbytečné, škodlivé a drahé a že okna k pozorování vesmíru je třeba nechat otevřená.

Ve světě se kolem tohoto data pořádají nejrůznější akce: konference, soutěže uměleckých projevů spojených s pozorováním noční oblohy, dny otevřených dveří astronomických observatoří, akce amatérských astronomů, výstavy a mediální kampaně, prezentace knih o astronomii, hudební zážitky pod oblohou a **zejména akce pro děti - schopnost vymáhat právo na pozorování hvězd je v jejich rukou, je to právo budoucích generací**. Je také mnoho způsobů, jak se můžeme zapojit i my. Zejména to je vypnutí zbytečného osvětlení v noci pro „návrat hvězd“ a zároveň šetření energií a zpomalení klimatických změn.

UNESCO v roce 1994 přijalo tuto deklaraci

Budoucí generace mají právo na neznečištěnou a neznečištěnou Zemi, včetně práva na čistou oblohu.

Světelné znečištění jako důsledek nevhodného nakládání se světlem ruší přirozenou noční tmou a biorytmy všech živých organismů (včetně člověka), které tmou potřebují k efektivnímu spánku. Osvětluje oblohu na desítky kilometrů daleko a je tudíž svízelným problémem i pro všechny profesionální i laické pozorovatele noční oblohy.

Zapojení laických zájemců do měření kvality (temnoty) oblohy

Rakouský projekt *Kolik hvězd ještě můžeme spatřit?*

<http://www.astro.zcu.cz/cs/clanky/iya2009/7/>

Cílem projektu je zmapování aktuálních pozorovacích podmínek noční oblohy pomocí jednoduchého astronomického pozorování přístupného laikům. Každé pozorování má svůj význam! Online se můžete na webu podívat na pozorování z ČR a dalších zemí. Pro české zájemce je webová stránka přeložena do češtiny.

Kdo je elektronicky zaměřeným zájemcem, může si zakoupit měřicí přístroj. SQM (Sky Quality Meter) je jednoduché zařízení na měření jasů oblohy ve viditelné části spektra. Měření v jasných oblastech (okolí měst) je prakticky okamžité, měření v opravdu tmavých místech může trvat až minutu. Přístroj je velikosti krabičky od cigaret.

První mezinárodní oblast ochrany tmy na česko-polské hranici

Jizerská oblast tmavé oblohy na česko-polském území v okolí české obce Jizerka a polského Orle o rozloze přibližně 75 km čtverečních je oblastí se zachovalou přírodou a stále ještě poměrně nezníčeným nočním životním prostředím. I když takových oblastí s ochranou nočního životního prostředí existuje na světě již několik, Jizerská oblast tmavé oblohy je formálně první takovou oblastí zasahující na území dvou států. Oblast vyhlásily 4. listopadu 2009 tři české a tři polské instituce: Univerzita ve Wroclavi, polské státní lesy – lesní správy Swieradow a Szklarska Poręba, Astronomický ústav AV ČR, Správa CHKO Jizerské hory a Lesy České republiky, krajské ředitelství Liberec. Více o oblasti na <http://www.izera-darksky.eu/>.

Jizerská oblast tmavé oblohy – 22. května 2010

Podobně jako se každoročně otevírají studánky, tak i v Jizerské oblasti tmavé oblohy je připraveno „otevření“ sezóny pro turisty, a to v sobotu 22. května 2010.

Program přednášek a pozorování (program je zdarma):

od 13.00 pozorování Slunce

13.30 – zahájení

14.00 – Jizerská oblast tmavé oblohy – Mgr. Martin Gembec

15.00 – Pohledy do nebe – RNDr. Jiří Grygar, CSc., FZÚ AV ČR v.v.i.

18.00 – Astrofotografie amatérskými prostředky – Ing. Martin Myslivec

21.00 – pozorování těles Sluneční soustavy (Měsíc, Venuše, Mars, Saturn)

23.00 – pozorování objektů vzdáleného vesmíru (mlhoviny, galaxie, hvězdokupy)

Plakát s pozvánkou na http://www.asu.cas.cz/data/Plakat_na_22052010_1270581401.jpg

Česká republika a světelné znečištění

Naše země se nachází uprostřed Evropy – kontinentu velmi intenzivně ovlivněného vysokým světelným znečištěním. K nejhorším místům u nás patří především velká města – Praha, Brno,

Ostrava, ... nejlepší noční životní prostředí najdeme na Šumavě a v Novohradských horách. Mapu světelného znečištění ČR najdete na http://www.asu.cas.cz/data/mapa_sv_zn_1236768909.jpg.

Zákon v ČR

Světelné znečištění a rušivé světlo obecně je v právním systému České republiky definováno v zákoně O ochraně ovzduší (86/2002 Sb.):

§2 odst. 1 r): *Pro účely tohoto zákona v oblasti ochrany ovzduší se rozumí světelným znečištěním viditelné záření umělých zdrojů světla, které může obtěžovat osoby nebo zvířata, způsobovat jim zdravotní újmu nebo narušovat některé činnosti a vychází z umístění těchto zdrojů ve vnějším ovzduší nebo ze zdrojů světla, jejichž záření je do vnějšího ovzduší účelově směřováno.*

V ustanovení § 50 odst. 3 písm. c:

Obec může obecně závaznou vyhláškou v oblasti opatření proti světelnému znečištění regulovat promítání světelných reklam a efektů na oblohu.

Nedávná snaha zcela vypustit toto ustanovení ze zákona se ukázala být „plavbou proti současnému proudu“ ve světě. Nejen, že postupně přibývá formálních úprav, ale i technika venkovního osvětlování se přizpůsobuje požadavku nesvítit zbytečně silně, nesvítit do horního poloprostoru a v průběhu noci osvětlení tlumit. Ukázal to např. právě končící veletrh „Light + building“ 2010 ve Frankfurtu nad Mohanem, kde světoví výrobci předvedli technická řešení pro ekologické noční svícení omezující světelné znečištění.

Výrazně účinnější zákony regulující světelné znečištění platí ve Slovinsku, v italském regionu Lombardie a v americkém státě Connecticut.

Informace pro veřejnost

- <http://svetlo.ian.cz/>
- <http://www.astro.cz/znecesteni/>
- <http://www.asu.cas.cz/svetelne-znecesteni> (s odkazy na populární film, simulátor světelného znečištění, ...)
- brožura ke stažení: http://www1.asu.cas.cz/cesky/svetlo_a_tma.pdf
- leták ke stažení: http://www.asu.cas.cz/data/letacek_1236773046.pdf
- mapa světelného znečištění ČR: http://www.asu.cas.cz/data/mapa_sv_zn_1236768909.jpg
- www.greenlighting.cz

Další odkazy:

<http://www.starlight2007.net/pdf/StarlightDeclarationEN.pdf> - Deklarace z roku 2007, Kanárské ostrovy, La Palma

Pavel Suchan

(suchan@astro.cz, telefon 267 103 040, 737 322 815)

předseda Odborné skupiny pro temné nebe České astronomické společnosti

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/media>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 267 103 040, fax: 272 769 023, e-mail: suchan@astro.cz.